

Recenzii

Marina Yegorova, de la Academia Umanitară Creștină Rusă scrie despre un *Text Ascetic în Tradiția Rusă Veche: Omiliile Sfântului Isaac Sirul și autocomunicarea* (p. 229-239).

Următoarele două studii se ocupă de legătura dintre Sfântul Isaac și marele scriitor rus Fyodor Dostoyevsky. Astfel, Arhimandritul Vasileios de Iveron de la Mănăstirea Iviron, Muntele Athos, scrie despre *Abba Isaac și Dostoyevsky: Relația lor Spirituală* (p. 241-247). Simonetta Salvestroni, de la Universitatea Cagliari, contribuie cu un studiu intitulat *Isaac de Ninive și opera lui Dostoyevsky* (p. 249-258). Ultimele două studii din volum sunt: Patrik Hagman, Universitatea Abo Akademi (Finlanda), *Ascetism ca Teologie Politică: Asceza ca Sacrament la Sf. Isaac de Ninive* (p. 259-269); Martin Tamke, Universitatea Göttingen, *Înțelegându-l pe Isaac de Ninive, zădărnicită de Isaac din Ninive: Încercările lui Gustav Bickell și Etica lui Isaac* (p. 271-278).

Volumul se încheie cu o listă a edițiilor textelor originale și a principalelor traduceri din Isaac Sirul (p. 279-280) și o concordanță a omiliilor din „prima parte.” Avem de-a face cu un volum cu multiple studii despre Isaac Sirul, care sunt de calități diferite, însă toate abordează teme interesante. În orice caz este un volum de mare interes pentru oricine dorește să știe mai multe despre moștenirea lăsată de Sfântul Isaac Sirul.

Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel Buda

Ieromonahul Eftimie Athonitul, *Din tradiția ascetică și isihastă a Sfântului Munte Athos*, traducere din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nițescu (Schitu Lacu, Sfântul Munte Athos), Editura Evanghelistos, București, 2016, 493 p. (ISBN 978- 606-8562-24-7)

O carte ca un muzeu de cuvinte și oameni vii. O carte despre gândirea athonită, despre modul de a fi al Părinților Pustiei celei pline de apă cea vie a Duhului Sfânt. În traducerea Părintelui Ieroschimonah Ștefan Nițescu, de la Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, Editura Evanghelistos publică un volum-eveniment, aparținând Ieromonahului Eftimie Athonitul: „*Din tradiția ascetică și isihastă a Sfântului Munte Athos*” (București, 2016, 492 p.). Pentru cititorul român, acest volum continuă frumoasa colecție de duh pe care inimosul traducător al izvoarelor athonite ne-o pune la dispoziție de ani buni, părând că refuză să dea dreptate unuia dintre bătrânii citați în această carte care spunea: „Acum călugării s-au schimbat. Nu mai iubesc osteneala” (p. 483). Pornind de la *Cuvântul-înainte* al autorului la ediția greacă (apărută în 2012, în Muntele Athos), suntem chemați la o altfel de lectură socială a timpului duhovnicesc pe care-l străbate: „Mulți bătrânei „uscați” de asceză ascundeau înlăuntrul lor duh și viață. Pe dinafară erau nespălați și cu niște dulame vechi, murdare și zdrențuite, dar în acest vas neîngrijit ascundeau comoara, și anume dumnezeiescul Har pe care l-au dobândit cu atâtea nevoițe și lupte de zi și de noapte. Erau străini pentru lume, dar casnici pentru Dumnezeu. Nu luau aminte la ceea ce se petrecea în lume, dar cunoșteau bine „calea care duce către viața cea veșnică”. Rău-pățimeau și se rugau pentru cei care petrec în desfățare și odihnă. Privegheau pentru cei care dormeau. Vărsau lacrimi și se pocăiau pentru cei care râdeau. Deși trăiau departe de lume, îi simțeau frați pe toți oamenii și îi îmbrățișau în rugăciunile lor. Părinții din vechime aveau simplitatea în modul lor de viață, dar și în

Recenzii

caracterul lor. Nu se socoteau oameni duhovnicești. Aveau cunoștința neputințelor și trăiau în pocăință. Își urau unul altuia *pocăință bună și sfârșit bun*” (p.10). Astfel ni se descoperă și nouă, cititorilor unei astfel de cărți, motivația unei astfel de alcătuirii patericale, fiindu-ne prezentată de Avva Eftimie, autorul lucrării: „...de la acești silitori ai firii și râvnitori ai Împărăției Cerurilor cunoscând stăruința și asceza lor cea în multe chipuri, suișurile lor cele niptice, caracterul lor simplu și nefalsificat și dăruirea deplină lui Dumnezeu, putem lua și noi foc nesticăcios, pentru a se înaripa râvna noastră spre nevoințe și rugăciune” (p. 11). Scrisă pentru a îndemna spre pocăință și urmare a unor vieți ascetice vrednice de a fi pomenite, lucrarea are o structură pedagogică, care ușurează citirea și asumarea unor astfel de modele: 1. Sinaxarele (relatează viețile, izbânzile ascetice, dumnezeiești descoperiri și învățături ale Stareților); 2. Cazuri întâmplătoare (minuni și arătări ale Sfinților sau demonilor, căderi sau înșelări ale unor monahi); 3. Apoftegme (învățături și nevoințe ale Stareților, așezate în ordine alfabetică); 4. Cuvinte și istorisiri ale Starețului Paisie și 5. Duhul vechilor athoniți. Acestea sunt izvoarele morfologice ale unei alcătuirii de manual duhovnicesc, remarcabil iconostas de modele duhovnicești și umane atât de necesare în zbaterea lumii de acum. Reținem și remarcabilul realism al autorului în ce privește limitele lucrării sale: „Să mă ierte Părinții pomeniți pentru că am îndrăznit să public izbânzile lor. Ei însă nu se vatămă de laude și elogii, însă pentru noi sunt pline de învățătură și de suflet mântuitoare, fiindcă ei sunt pildele și povățuitorii noștri. Să mă ierte și Bunul Dumnezeu pentru că, deși am cunoscut Stareți virtuoși, însă neavând sănătoase simțurile cele duhovnicești, nu am simțit Harul dumnezeiesc pe care îl ascundeau înlăuntrul lor, și astfel nu am dobândit folos duhovnicesc. Din pricina mândriei mele i-am subapreciat și i-am disprețuit, judecând după înfățișare. Cel puțin să se folosească cititorii și să se roage și pentru cel ce s-a ostenit, monahul cel nemonah, lăudătorul doar al Părinților Athoniți, dar din păcate nu și următorul lor” (p. 13-14).

Cu alte cuvinte o istorie personală a teologiei athonite, o reflecție duhovnicească și literară a vieții acelor care încearcă să fie atașați în Hristos, legați de iubirea Aceluia Care este Iubire. Nu va fi o lectură ușoară. Frisonând de prezența Harului lui Dumnezeu, viețile și gândurile Părinților prezentați în carte pot schimba viețile și gândurile noastre. Athosul între coperte? Nu. Dar parte din minunata lecție athonită de viață și de moarte, de patimă și înviere, da. Pentru aceea, cartea e mai mult decât carte. E semnul veșniciei primenite în cuvânt. Pentru tânărul care caută răspunsuri ori bătrânul îngreunat de grijile interogației, pentru preotul mirean ori monahul aplecat pe cunoaștere în taina mănăstirii, astfel de volume au valoare de Pateric. Izvor de viață și cunoaștere a vieții în Hristos.

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula

Pr. Lect. Dr. Sorin Șelaru, *Biserica – laborator al învierii: perspective asupra eclesiologiei părintelui Dumitru Stăniloae*, Editura Basilica, București, 2014, ISBN 978-606-8459-99-6

Pr. Lect. Dr. Sorin Șelaru este reprezentatul Patriarhiei Române la Bruxelles și cadru didactic la Facultatea de Teologie „Justinian Patriarhul” din București. Cartea de față con-